

Vážený pán predseda Valného zhromaždenia,
Vážený pán generálny tajomník,
Excelencie,
Vážené dámy a páni,

táto organizácia má jasný cieľ, ktorý je uvedený v článku 1 Charty OSN: „*zachovávať medzinárodný mier a bezpečnosť, rozvíjať priateľské vzťahy medzi národmi a presadzovať medzinárodnú spoluprácu.*“

Dnes by väčšina z vás pravdepodobne súhlasila s tým, že od dosiahnutia tohto cieľa sme ešte ďaleko. To však neznamená, že by sme sa o to nemali snažiť.

Každý jeden člen OSN má zodpovednosť ochraňovať mier. Stáli členovia Bezpečnostnej rady OSN majú v tomto smere osobitnú povinnosť. Namiesto toho dnes vidíme, ako jeden z piatich stálych členov otvorene popiera právo iného člena OSN, Ukrajiny, existovať ako nezávislý štát. Tí, ktorí sami porušujú pravidlá, nemajú právo určovať pravidlá pre ostatných prostredníctvom uplatnenia práva veta.

Protiprávnosť ruskej agresie nemôže byť zrejmejšia. Viac ako 141 krajín odsúdilo rezolúciou Valného zhromaždenia vojnu Moskvy proti Ukrajine. Žiadne právo veta v Bezpečnostnej rade nemôže zmeniť jednoduchú pravdu. Pravdu, že Rusko namiesto toho, aby chránilo svetový mier, dnes robí všetko pre to, aby ho zničilo.

Agresia Moskvy spôsobila škody celému svetu. Zahynuli tisíce nevinných ukrajinských civilistov. Milióny ľudí museli opustiť svoje domovy, čo vyvolalo jednu z najväčších utečeneckých kríz v histórii Európy. 50 miliónov ľudí v Afrike a Ázii sa ocitlo na pokraji vyhladovania. Ruská blokáda ukrajinských prístavov a konfiškácia úrody ešte viac zhoršili už aj tak vážnu celosvetovú potravinovú krízu. Víťame dohodu, ktorú sprostredkoval generálny tajomník OSN A. Guterres a Turecko. Vyzývame Rusko, aby úplne odblokovalo všetky ukrajinské prístavy, inak bude svet aj naďalej trpieť.

Demokratický svet a my všetci musíme byť hlasom Ukrajiny. Hlasom, ktorý nebude mlčať, hlasom, ktorý bude ďalej svedčiť o zločinoch Ruska na Ukrajine. Hlasom, ktorý bude pamätať a ktorý bude konať, aby sa už nikto nikdy nedopustil takýchto zverstiev.

Excelencie,

Vladimir Putin sa nádejal, že dobyje Ukrajinu a nás ostatných zastraší. Ako dokazujú nedávne úspechy Ukrajiny na bojisku, tento cieľ sa mu dosiahnuť nepodarilo. Mier vybudujeme znovu. Na to sa však musíme poučiť z našich predchádzajúcich chýb. Nie je to prvýkrát, čo sme svedkami agresie v Európe. Od roku 2008 Rusko okupuje časti Gruzínska a od roku 2014 časť Ukrajiny. Naša reakcia na tieto činy bola nedostatočná. Obavy o vlastný komfort oslabili naše odhodlanie. Vlažnými sankciami sa nám nepodarilo odradiť Rusko od ďalších pokusov. Naopak, naša slabosť ho povzbudila k ďalšej agresii.

Nesmieme zopakovať tú istú chybu. Ignorancia pravidiel pôsobí na globálnu bezpečnosť ako jed. Nedopustíme to.

Viac ako 50 krajín, vrátane všetkých členov Európskej únie, už na Rusko uvalilo prísne sankcie. Slovensko je priamym susedom Ukrajiny. Vojnou ovplyvňuje aj našu bezpečnosť. Nie sme najväčšou, ani najbohatšou krajinou sveta. Dlhú dobu sme boli závislí na dodávkach energií z Ruska. Uprednostnili sme však ochranu našich základných hodnôt. Na Rusko sme uvalili sankcie a Ukrajinu podporujeme aj prostredníctvom vojenskej pomoci. Robíme to preto, lebo Ukrajina sa bráni aj jej boj je spravodlivým bojom v súlade s medzinárodnými pravidlami, ako aj jej právami ako člena OSN. Vyzývam všetkých, aby sa pridali. Všetci by sme mali pomôcť Ukrajine, politicky, vojensky aj finančne, pretože len tak môžeme obnoviť mier.

Vážení členovia,

vojna na Ukrajine nie je jedinou krízou, ktorá ukazuje rozdiel medzi pravidlami a záväzkami, na ktorých sme sa dohodli a ich praktickým uplatňovaním. V novembri sa v Egypte uskutoční už 27. samit COP. Naše skutky však nebezpečne zaostávajú za našimi slovami. Naše emisie skleníkových plynov neklesajú dostatočne rýchlo. Koľko spálenej zeme, koľko miliónov klimatických utečencov a koľko obetí povodní ešte treba, aby nás presvedčili, že už nemôžeme ignorovať naše záväzky?

V znižovaní emisií zúfalo zaostávame. Čo je však horšie, počuť hlasy, ktoré tvrdia, že klimatická kríza musí počkať kvôli rastúcim cenám energií. Bola by to obrovská chyba. Áno, zvyšovanie cien je bolestivé a musíme pomôcť tým, ktorým hrozí, že stratia prístup k energii.

Nesmieme však zabúdať na širšie súvislosti. Hovoríme o rastúcich cenách komodít, ktoré aj tak musíme postupne vyradiť, aby sme zastavili otepľovanie planéty. Namiesto toho, aby sme sa vracali k dotáciám na uhlie alebo plyn, musíme prejsť na iné zdroje energie. Obnoviteľná energia je menej závislá od tých, ktorí sa snažia využívať plyn a ropu ako energetickú zbraň. Navyše je lacnejšia. Napriek súčasnej energetickej kríze Slovensko v budúcom roku prestane využívať uhlie ako zdroj energie. Investujeme do obnoviteľných zdrojov a spúšťame program modernizácie a zateplovania budov s cieľom zvýšiť ich energetickú efektívnosť, pretože najlacnejšia energia je tá, ktorú nespotrebuje.

Dokážeme to len spoločne, globálne a so zmyslom pre vzájomnú solidaritu. Je dôležité, aby sa všetky veľké ekonomiky pridali a pomohli tým, ktorí to potrebujú. Na tohtoročnej 27. konferencii COP sa musíme dohodnúť na výraznom zvýšení finančných prostriedkov pre krajiny s nižšími a strednými príjmami. Mnohé z nich prispievajú k otepľovaniu našej planéty len veľmi málo, najviac však trpia jeho dôsledkami.

Excelencie,

ako svetové spoločenstvo sme pri riešení kríz uprednostnili krátkodobé pohodlie pred trvalými riešeniami. Ide najmä o krízu medzinárodného mierového poriadku a klimatickú krízu. Existuje však aj tretia kríza – kríza relativizácie hodnôt, faktov a odbornosti, ako aj pokles dôvery v demokratické inštitúcie. Čelíme epidémii lží, propagandy a dezinformácií.

Nejde síce o novú krízu nová, ale vďaka rozmachu sociálnych médií sa stala silnejšou. Ak algoritmy uprednostňujú nenávisť pred pravdou a nezmysly pred vedou a ak cieľia skôr na inštinkty než na vyššie dobro, aká je nádej na celosvetové porozumenie alebo na ten druh spolupráce, pre ktorú sme vytvorili OSN?

Demokracie sú vo svojej podstate tolerantné. Ak však začnú tolerovať netoleranciu, zaniknú. Slovensko je spolu so zvyškom Európskej únie lídrom v oblasti účinnej a demokratickej regulácie hlavných sociálnych platforiem a online médií. Online priestor by sa mal riadiť rovnakými demokratickými pravidlami, aké platia aj v „offline“ svete. Víťame iniciatívy OSN týkajúce sa pravidiel správania sa štátov

v kybernetickom priestore. Úsilie o tzv. digitálny Ženevský dohovor je opodstatnené a potrebné.

Krízy, ktoré som spomenula, disproporčne zasahujú ženy a dievčatá. Prejavuje sa vyššou mierou rodovo podmieneného a domáceho násillia, väčšou ekonomickou neistotou a chudobou, ako aj horším prístupom k vzdelaniu a zdravotnej starostlivosti. Nie som tu však preto, aby som ženy vykresľovala ako obeť. Som tu, aby som ich všetky vyzvala, aby sa viac angažovali vo verejnom živote. Ženy sú aktérkami zmeny. Svet má spoločnú zodpovednosť podporovať ich. Pretože už teraz vidíme následky toho, ak svet neberie do úvahy ich jedinečné a rôznorodé skúsenosti.

Vážené dámy a páni,

doňa nie je veľmi naklonená myšlienkam, na ktorých sme túto organizáciu vybudovali a ktoré ju udržiavajú. Mier, ktorý by sme mali chrániť, prestáva existovať. Medzinárodná spolupráca, ktorú by sme mali podporovať, nezabránila klimatickej katastrofe. A duch spoločných hodnôt, ktoré OSN stelesňuje, čelí útokom extrémistov, ktorých hlas je znásobovaný novými technológiami. Na zvládnutie týchto výziev nestačia polovičaté opatrenia. Tie sme už vyskúšali. Je čas konať a zaujať jasné postoje.

My, členovia OSN, musíme byť jednoznačne na strane obeť, nie agresora. Musíme uprednostniť medzinárodný poriadok založený na pravidlách pred silou zbraní. Musíme začať urgentne naplňovať naše klimatické ciele. Musíme tiež nájsť fungujúce pravidlá pre sociálne platformy tak, aby chránili naše spoločnosti a medzinárodný poriadok. Iste, môžeme to odkladať a robiť kompromisy. História nás však opäť raz učí, že pasivita a ignorancia nikdy krízu nevyriešia, len oddaľujú moment pravdy. A keďže záleží na dodržiavaní aj tých najmenších pravidiel, dovoľte mi týmto ukončiť môj príhovor v stanovenom časovom limite.

Ďakujem.